

Тарасевич Наталія Вадимівна
*кандидат економічних наук, доцент кафедри банківської справи,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

Ткач Вікторія Сергіївна
*студентка 5 курсу факультету фінансів та банківської справи
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, Україна*

ЕМПІРИЧНА ОЦІНКА ЧИННИКІВ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКІВ

Тези присвячено оцінці впливу макроекономічних чинників на об'єми непрацюючих кредитів в Україні в умовах економічної невизначеності. Охарактеризовано поняття кредитний ризик та непрацюючі кредити (NPL). Визначено місце та роль кредитного ризику у діяльності комерційних банків та кредитуванні ними суб'єктів господарювання.

Ключові слова: банк, кредитний ризик, NPL, непрацюючі кредити.

Кредитний ризик є найбільш пріоритетним та найскладнішим ризиком у банківській діяльності, оскільки кредитування – основна активна операція, яку здійснюють вітчизняні банки. Саме тому проблематика ідентифікації, управління, оцінки та мінімізації кредитного ризику в центрі уваги. Недосконалість процесів контролю й визначення кредитного ризику та відсутність стабільності у глобальному вимірі є одними із головних причин зростаючої проблемної заборгованості в портфелі українських банків.

Безумовно наявні невизначеність, конфліктність, брак інформації на момент оцінювання, прийняття управлінських рішень, неоднозначність прогнозів, зміни як у довколишньому середовищі, так і в самій системі, еволюційні трансформаційні процеси, брак часу на наукове обґрунтування оцінки значень економічних та фінансових показників і підтримки прийняття

відповідних рішень породжують ризик, яким обтяжені суб'єкти господарювання [1].

Поняття «ризик» ототожнюють із втратами, проте реалізація цих втрат не завжди є обов'язковою. В іншому випадку для банків не було б доцільності брати на себе ризик, який у кінцевому результаті трансформується у втрати. Прийняття факту банківською установою ймовірності зазнати втрат одночасно із можливістю отримання прибутку і є доцільністю у ризикові. Адже суть «прибутку» та «ризик» тісно пов'язані між собою, оскільки ці поняття несуть у собі прямо пропорційну залежність: чим вищий очікуваний прибуток, тим більшим є рівень ризику.

Отже, кредитний ризик – це одночасно суб'єктивна та об'єктивна категорія, у разі настання якої існує ймовірність недоотримання очікуваного прибутку або отримання збитків, що негативно вплине на капітал банку. Цій категорії притаманна альтернативність розвитку подій, яка залежить від ендогенних і екзогенних факторів.

З урахуванням вищезазначеного кредитний ризик (R) визначається за формулою [2]:

$$R = PD \times EAD \times LGD,$$

де PD - імовірність дефолту позичальника; EAD - величина заборгованості позичальника під час дефолту; LGD - імовірність повернення боргу за настання дефолту.

Сумнівні та безнадійні до повернення кредити, відповідно до діючої класифікації, називають недіючими кредитами (NPL - nonperforming loans). До обсягу кредитів, кваліфікованих як недіючі, включається загальний обсяг заборгованості за ними, а не тільки прострочена сума. Поряд з недіючими кредитами виділяють поняття «проблемні кредити», до складу яких включають прострочені та сумнівні кредити. Прострочені кредити – це заборгованість, яка не погашена в термін (строк), встановлений договором [3].

Таким чином, показник NPL є наслідком для банківських установ, які зазнали настання кредитного ризику.

Доцільним є проведення аналізу та оцінка взаємозв'язків між показником NPL та макроекономічними чинниками в Україні із метою з'ясування впливу циклічності та шоків (як екзогенних параметрів впливу) на об'єми безнадійних кредитів вітчизняних банків. До вибірки макроекономічних показників впливу належать річне зростання ВВП та інфляція у річному вимірі.

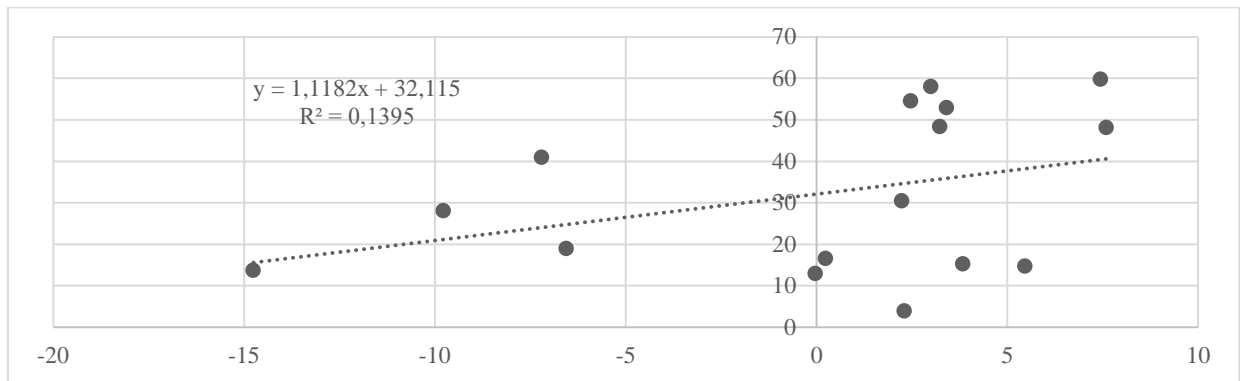

Рис. 1. Оцінка впливу динаміки зростання ВВП на недіючі кредити в Україні за період 2005-2020 рр.

Джерело: розроблено за даними [4]

Дані на рис.1 свідчать про наявність взаємозв'язку динаміки зростання ВВП на об'єми недіючих кредитів із низькою щільністю. Це пояснюється тим, що валовий внутрішній дохід є обернено пов'язаним із об'ємами показника NPL. Адже збільшення доходів означає збільшення здатності людини керувати товарами та послугами і підвищує здатність до оплати.

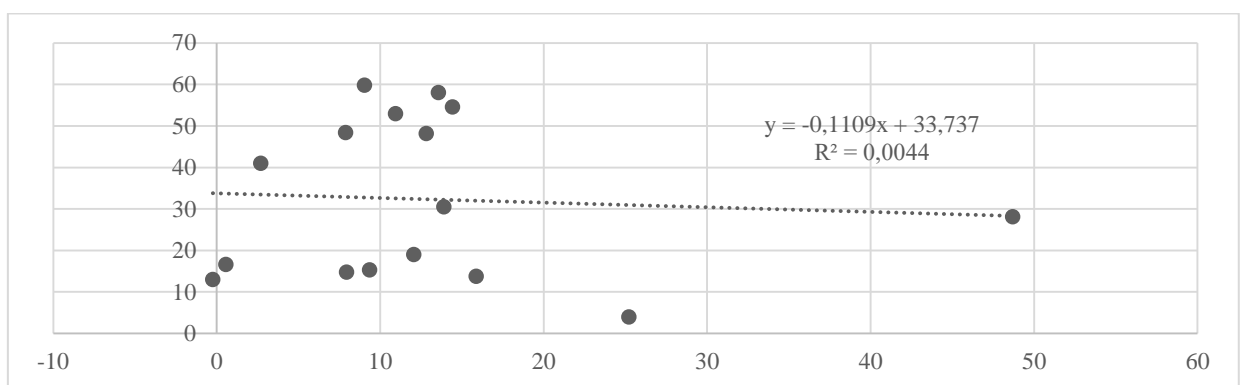

Рис. 2. Оцінка впливу динаміки інфляції на недіючі кредити в Україні за період 2005-2020 рр.

Джерело: розроблено за даними [4]

За даними на рис.2 можемо виявити відсутність суттєвого впливу інфляції на об'єми недіючих кредитів. Проте, теоретично взаємозв'язок між інфляцією

та показником NPL має бути позитивним. Це пояснюється тим, що при зростанні цін на товари та послуги збільшуються економічні труднощі для споживача, що збільшує ризик дефолту кредиту. У зв'язку із цим можемо припустити наявність часового лагу.

Отже, непрацюючі кредити (NPL) належать до системних порушень договірних відносин та характеризуються нераціональним розподілом кредитів й зниженням довіри учасників ринку, що в результаті трансформується в уповільнення зростання економіки у цілому.

В результаті дослідження впливу ВВП на об'єми показника NPL було отримано обернений зв'язок між цими категоріями – збільшення доходів означає збільшення здатності людини керувати товарами та послугами і підвищує здатність до оплати, а значить знижується ймовірність настання кредитного ризику, який призведе до зростання NPL у банках.

Встановлено, що вплив інфляції на об'єми непрацюючих кредитів може підлягати часовому лагу. Адже, логічним є те, що при зростанні цін на товари та послуги збільшуються економічні труднощі для споживача, що збільшує ризик дефолту кредиту. Однак в результаті дослідження тісного взаємозв'язку між показниками не було виявлено.

Список використаних джерел:

1. Вітлінський В. В. Концептуальні засади ризикології у фінансовій діяльності // Фінанси України. – 2003. – № 3. – с. 3–9.
2. Дж. Синки-мл. Финансовый менеджмент в коммерческом банке и в индустрии финансовых услуг: Пер. с англ. 6-го изд. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 1018 с.
3. Національний банк України. Недіючі кредити [Електронний ресурс] / Національний банк України – Режим доступу до ресурсу: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123459
4. Офіційний сайт Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>